

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ДНУ «ІНСТИТУТ МОДЕРНІЗАЦІЇ ЗМІСТУ ОСВІТИ»
ОДЕСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ АГРАРНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ДНІПРОВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ ОЛЕСЯ ГОНЧАРА
СУМСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ АГРАРНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ХАРКІВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ ЕКОНОМІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ ІМЕНІ
СЕМЕНА КУЗНЕЦЯ
ХЕРСОНСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ
АГРАРНО-ЕКОНОМІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ**

**Матеріали V Всеукраїнської
науково-технічної конференції
здобувачів вищої освіти і молодих учених
«Молодь - науці і виробництву:
Актуальні питання харчової промисловості»**

**14 травня 2026 року
м. Кропивницький**

*V Всеукраїнська науково-технічна конференція
здобувачів вищої освіти і молодих учених*

**МОЛОДЬ - НАУЦІ І ВИРОБНИЦТВУ:
АКТУАЛЬНІ ПИТАННЯ ХАРЧОВОЇ
ПРОМИСЛОВОСТІ**

Тези доповідей

14 травня 2026 р.

Електронне видання

Кропивницький 2026

Голова організаційного комітету:

Наталя НОВІКОВА – к.с.-г.н., доц., в.о. зав.кафедри харчових технологій (ХТ) ХДАЕУ.

Члени оргкомітету:

Юлія БОХАН – к.х.н., доц., доцентка кафедри ХТ ХДАЕУ;

Людмила ВОГНІВЕНКО - к.с.-г.н., доц., доцентка кафедри ХТ ХДАЕУ;

Ольга ГОРАЧ – д.т.н., проф., професорка кафедри ХТ ХДАЕУ;

Оксана ДЗЮНДЗЯ – к.т.н., доц., доцентка кафедри ХТ ХДАЕУ;

Ніна РЕЗВИХ – к.т.н., доцентка кафедри ХТ ХДАЕУ;

Юлія ФЕЩУК – асистент кафедри ХТ ХДАЕУ.

Адреса редколегії: м. Кропивницький, проспект Університетський, 5/2, Херсонський державний аграрно-економічний університет, Біолого-технологічний факультет.

«Молодь - науці і виробництву: Актуальні питання харчової промисловості»:
V Всеукраїнська науково-технічна конференція здобувачів вищої освіти і молодих учених: тези доповідей, Кропивницький, 14 травня 2026 р. [Електронне видання] – Кропивницький: ХДАЕУ, 2026. - 117 с.

УДК 636.2.034:637.1

ОЦІНКА МОЛОЧНОЇ ПРОДУКТИВНОСТІ КОРІВ УКРАЇНСЬКОЇ ЧОРНО-РЯБОЇ МОЛОЧНОЇ ПОРОДИ ЯК ЧИННИК ФОРМУВАННЯ СИРОВИННОЇ БАЗИ ХАРЧОВИХ СИСТЕМ

Єлизавета ЛИХОВИД, Олена ВЕДМЕДЕНКО

Херсонський державний аграрно-економічний університет

Вступ. Функціонування сучасних харчових систем України в умовах воєнного стану та післявоєнної відбудови неможливе без надійного, стабільного та якісного сировинного забезпечення. Молокопереробна галузь є одним із системоутворювальних сегментів агропродовольчого комплексу, оскільки молоко та молочні продукти належать до товарів першої необхідності, формують продовольчу безпеку держави та забезпечують фізіологічні потреби населення в білку, кальції, вітамінах групи В та незамінних амінокислотах. За даними Державної служби статистики України, у 2024 році виробництво молока всіма категоріями господарств скоротилося на 7,2% порівняно з довоєнним періодом, що зумовлено скороченням поголів'я, порушенням логістичних ланцюгів постачання кормів, дефіцитом ветеринарних препаратів та міграцією кваліфікованих кадрів. У цих умовах критичного значення набуває максимальне використання генетичного потенціалу вітчизняних порід великої рогатої худоби, адаптованих до місцевих умов утримання та годівлі.

Українська чорно-ряба молочна порода є однією з найпоширеніших у господарствах центрального, північного та західного регіонів України. Вона створена шляхом складного відтворювального схрещування місцевої сірої степової та симентальської порід із голштинською (голштино-фризькою) породою. Затверджена як самостійна порода у 1996 році, вона успадкувала від голштинської породи високий потенціал молочної продуктивності (до 9000–10000 кг молока за лактацію), а від місцевих порід – добру пристосованість до помірного типу годівлі, міцну конституцію та відтворювальну здатність. Проте в реальних умовах більшості товарних господарств середньодобові надої корів цієї породи рідко перевищують 18–20 кг, а вміст жиру й білка нестабільний та часто не відповідає вимогам вищого або першого гатунку згідно з ДСТУ 3662:2018.

Така ситуація має безпосередній негативний вплив на харчові системи з кількох причин. По-перше, переробні підприємства отримують сировину з коливними технологічними властивостями: знижена термостійкість молока унеможливує виробництво стерилізованих продуктів та дитячого харчування; низький вміст казеїну (менше 2,6%) зменшує вихід сиру та кисломолочної продукції; підвищена бактеріальна обсімененість (понад 300 тис. КУО/см³) знижує терміни зберігання готових виробів. По-друге, нестабільність обсягів надою впродовж року (сезонність виробництва молока в Україні сягає 30–35%) призводить до простоїв потужностей переробних цехів у літньо-осінній період та їх перевантаження взимку-навесні, що знижує економічну ефективність усієї технологічної ланки. По-третє, низька якість молока-сировини звужує асортимент продукції, що виробляється, виштовхуючи українських переробників у сегмент низькомаржинальних продуктів (молоко пастеризоване, сметана, кисломолочний сир) і унеможливаючи вихід на ринки витриманих сирів, молоковісних продуктів із заданими функціональними властивостями та продуктів для спортивного і геродієтичного харчування.

Таким чином, систематична оцінка молочної продуктивності корів української чорно-рябої породи за комплексом показників (кількісних, якісних, технологічних) є не просто зоотехнічним завданням, а критичною передумовою сталого функціонування харчових систем України. Саме цьому присвячене подане дослідження.

Мета дослідження – проаналізувати рівень молочної продуктивності корів української чорно-рябої молочної породи в умовах господарств різних форм власності та оцінити її вплив на формування сталої сировинної бази для харчових систем.

Матеріали та методи. Дослідження проведено в трьох племінних стадах Полтавської, Черкаської та Київської областей. Використано дані зоотехнічного обліку (контрольні доїння, бонітування) за 2022–2025 рр. ($n=540$ корів-первісток). Оцінювали надої за 305 днів лактації, вміст жиру та білка, коефіцієнт молочності. Статистичну обробку проводили за допомогою пакету SPSS (t-критерій Стьюдента, кореляційний аналіз).

Результати. Середній надій корів української чорно-рябої породи становив 6450 ± 125 кг молока (діапазон 5700–7850 кг). Вміст жиру – $3,72 \pm 0,04\%$, білка – $3,18 \pm 0,03\%$. Коефіцієнт молочності (відношення надою до живої маси) – 985 ± 28 , що свідчить про добрий молочний тип. У племінних господарствах з повноцінною годівлею та збалансованими раціонами надої перевищували середні на 18,7% ($p < 0,05$). Високий позитивний кореляційний зв'язок виявлено між вмістом білка в молоці та рівнем енергетичного живлення ($r=0,67$), що підкреслює залежність якості сировини від кормової бази.

Отримані показники відповідають класу еліта-рекорд, однак значно нижчі від генетичного потенціалу породи (до 9500 кг). Основна причина – дефіцит протеїну, мікро- та макроелементів у кормах, низька якість сінажу та силосу. Це призводить до нестабільності обсягів надходження молока на переробні підприємства та коливань технологічних властивостей (термостійкість, сичужна згортальність), що ускладнює виробництво сирів, кисломолочної продукції та дитячого харчування.

Висновки. Рівень молочної продуктивності корів української чорно-рябої породи є критичним елементом сировинного забезпечення харчових систем.

Для досягнення генетичного потенціалу необхідне впровадження прецизійної годівлі з контролем амінокислотного, вітамінного та мінерального складу раціонів.

Рекомендовано створити регіональні центри моніторингу якості молока-сировини з обов'язковою оцінкою за показниками, важливими для промислової переробки (рівень соматичних клітин, загальна бактеріальна обсімененість, масова частка казеїну).

Перспективи подальших досліджень пов'язані з вивченням впливу селекційних індексів чорно-рябої породи на технологічну придатність молока для виробництва продуктів оздоровчого та функціонального призначення.